

Prima parte

I. Experimentul Iov.

O lectură profană a „Cărții lui Iov” din Vechiul Testament

Motto:

*„Trăia odată în țara Uz un bărbat pe nume Iov,
un om vrednic și cinstit, care se temea
de Dumnezeu și se ferea de păcat.”*

Argument

Îmi propun să realizez o lectură laică, rațională și umană, a unei scrieri biblice. Am ales „Cartea lui Iov” pentru că ea vorbește despre un om aflat în plină maturitate și realizare individuală, familială și ca membru al comunității sale, și care, dintr-odată, pierde acest statut. Decăderii materiale, morale și sociale i se adaugă – într-o succesiune care nouă, românilor, ni se pare firească –, ruina fizică. („Dumnezeu, săracu’, dintr-o bubă-ți umple capul”). Și toate acestea se petrec fără ca acela ce le suportă să se știe vinovat cu ceva.

Scenariul este arhicunoscut, istoria multiplicându-l în infinite variante. Așa li s-a părut probabil și înțelepților mesopotamieni care au tratat de mai multe ori *tema neprihănitului năpăstuit*. (1, p. 146)

În tradiția poporului lui Israel, această temă ia numele lui Iov și se particularizează în cadrul religiei lui Iahve – Dumnezeuul evreilor –: „... *problema lui Iov e veșnică și se regăsește pretutindeni, însă numai credința în Dumnezeuul lui Israel îi putea aduce o rezolvare atât de originală*”. (1, p. 138)

În „Vechiul Testament”, pe care fiii lui Israel îl consideră Biblia lor, „Cartea lui Iov” a fost inclusă datorită arhaismului ei. (1, p. 171) În edițiile creștine ale „Vechiului Testament”, unde se respectă ordinea cărților păstrată de către iudeii elinistici în traducerea greacă – așa-numita „Septuaginta” –, scrierea despre Iov apare, într-o presupusă succesiune istorică, la secțiunea

„Cărți canonice”, a 18-a din 39, după „Cartea Esterei” și înaintea „Psalmilor”. În Biblia ebraică, ordinea cărților depinde însă de teologia Revelației a vechilor rabini și acestea sunt împărțite în trei grupuri distincte: 1. „Pentateuhul” („Tora”, ceea ce înseamnă atât învățătură cât și lege), 2. „Profeții”, 3 „Scrierile”. În ultima secțiune se află și „Cartea lui Iov”, împreună cu „Psalmii”, „Cântarea Cântărilor” – ca să le numesc pe cele mai cunoscute.

Între aceste trei grupe există o anumită diferență de nivel: „Pentateuhul” („Tora”) a fost privit anume ca revelat direct de Dumnezeu – fără participarea oamenilor, „Profeții” nu a fost privită numai ca o revelație a Duhului Sfânt, ci s-a acceptat și o colaborare omenească pentru realizarea scrierilor profetice. În cazul „Scrierilor” s-a văzut lucrarea Duhului Sfânt, totuși se știa că „participarea omenească era și mai mare”. (2, p. 39 și urm.)

Această „participare omenească” la realizarea scrierii justifică tipul de lectură pe care ni l-am asumat pentru „Cartea lui Iov”, acordând, bineînțeles, toată atenția de care suntem capabili respectării cadrului sacru al lucrării.

Iov ca obiect al experimentului ceresc

Pentru analiza care urmează, am luat ca referință traducerea lui Petru Creția apărută la Editura „Humanitas” în 1995. Spre deosebire de Biblia – 1968, traducerea și comentariul realizate de reputatul elenist pun în evidență un lucru foarte important pentru lectura noastră – profană, dar cât se poate de corectă: *cele două straturi ale „Cărții lui Iov”*. Primul strat, legendar și arhaic, este format din povestea lui Iov – a „unui bărbat pe nume Iov” –, așa cum a circulat în tradiția orală din epoca pastorală și patriarhală a poporului evreu. În textul de la „Humanitas”, acest strat este prezent în prolog și epilog, detașat prin titluri (I. Începutul poveștii lui Iov, respectiv III. Sfârșitul poveștii lui Iov), prin genul literar (proză) și prin forma cursivă a literei.

Al doilea strat al „Cărții lui Iov”, cel care conține magma fierbinte și eternă a cucerniciei și geniului literar, este o operă poetică originală scrisă pe la anii 500-400 î.Hr. de un autor rămas necunoscut. „*Poemul lui Iov*” irumpe din temeiul așezat la înc eputuri, dizlocând frazele atent șlefuite și repetitiv-adormitoare ale unei povești străvechi unde, cu siguranță, binele va ieși învingător până la sfârșit, într-o furtună a conștiinței violente care se ridică la cer cu o forță a strigării resimțită până la noi. „*II. Vorbirile*” – este titlul acestui poem tragic în taxonomia Creția.

Lectura noastră profană începe cu atacarea primului strat, povestitor, care nu putea să rămână intact după interferența cu „*Poemul lui Iov*”. Poetul sublim – sau teologi precauți –, infiltrează un personaj care, ne asigură comentatorii avizați, nu putea să fie actor în poveste din’ceput: Satana, căci despre el era vorba, nu se născuse, puterea atotcreatoare nu-l concepușe încă, sau închipuirea atotimaginativă nu-l introdusese în joc. La prima vedere – care ne poate da și imaginea unei preconcepții –, el este cel care pune la cale *experimentul* – după cum l-am numit noi cu un termen neutru și spălat metodic de orice posibilă vinovăție a nu-știu-cui: *Ce-ar fi, Doamne, să testăm comportamentul lui Iov schimbând parametrii existenței sale pământene?*

Mai întâi însă, vom răspunde la întrebarea „Cine era Iov ca obiect al experimentului ceresc?” La începutul poveștii, presupusul autor din vechime ne asigură că Iov, care trăia odată în țara Uz, era „*un om vrednic și cinstit, care se temea de Dumnezeu și se ferea de păcat*”. Acesta este un pasaj crucial pentru lectura propusă: obiectul oricărui experiment trebuie să se găsească oarecum într-o stare, s-o numim, „absolută”, dincolo de orice atingere accidentală ce ar denatura datele obținute. În alți termeni, un „obiect de laborator” sau, fie-ne iertată apropierea, un hamster. Cum vom vedea

puțin mai încolo, însuși Dumnezeu reia aprecierea despre Iov, și nu fără motiv. Povestea continuă așa: „I se născuseră șapte feciori și trei fete. Era stăpân peste șapte mii de oi, trei mii de cămile, cinci sute de perechi de boi și cinci sute de măgărițe, la care se adăugau nenumărați slujitori. Omul acesta era într-adevăr un om de vază printre toți locuitorii Răsăritului”. După ce ni se spune că fiii și fetele lui Iov se întâlneau unii la alții și dădeau rând pe rând câte un ospăț, fiecare la casa lui, prezentarea stării inițiale a lui Iov ca obiect al experimentului ceresc se încheie astfel: „Odată ce un șir de ospete ajungea la capătul său, Iov obișnuia să-i cheme pe toți la el și să-i curețe de păcate, iar în faptul zilei următoare aducea câte o jertfă pentru fiecare dintre ei. «Poate», zicea Iov, «feciorii mei au săvârșit vreun păcat și în sinea lor l-au înfruntat pe Dumnezeu.» Așa avea Iov obicei să facă”.

Cele două faze ale experimentului Iov

Deasupra lui Iov, în cer, – cupola posibilă a unui laborator –, pregătirile par să fi ajuns la soroc: „Într-o bună zi, Fiii lui Dumnezeu, îngerii sfatului Său, s-au înfățișat înaintea Lui, iar printre ei se afla și Satana”. Dumnezeu, și nu Satana, deschide discuția – dar putem considera acest fapt, deocamdată, ca o prerogativă a puterii divine: „Domnul l-a întrebat pe Satana: «Pe unde ai umblat?» «Am colindat și am cutreierat pământul», a răspuns Satana”. Și acum, prin centrarea discuției spre un subiect singular pe fața pământului – Iov –, Dumnezeu pare să sugereze ce va urma, Satana fiind laborantul de serviciu: „Și iarăși l-a întrebat Dumnezeu: «L-ai văzut pe robul Meu Iov? Nu este om ca el pe întregul pământ; un om vrednic și cinstit, care se teme de Dumnezeu și se ferește de păcat»”. Și Satana prinde din zbor tema experimentului, dând un răspuns de tipul „Da, dar..”.

Se pare că Dumnezeu îl urmărește de mult pe robul Său Iov care s-a impus atenției cerești prin felul desăvârșit în care respectă prescripțiile divine. Ne îndeamnă să formulăm această presupozitie nu numai forma apodictică a exprimării lui Dumnezeu, dar și prezența între profețiile lui Iezechiel, care a trăit pe la anii 590 î.Hr., a unor afirmații cu aceeași tentă de evaluare absolută: „14,12. Fost-a cuvântul Domnului către mine și mi-a zis: 14,13. Fiul omului, dacă vreo țară ar păcătuî înaintea Mea, abătându-se în chip nelegiuit de la Mine, și Eu aș întinde mâna Mea asupra ei, aș zdrobi în ea tot spicul de grâu și aș trimite asupra ei foametea și aș începe să pierd în ea pe oameni și și dobitoace; 14,14. Dacă s-ar afla acolo cei trei bărbați: Noe, Daniel și Iov, apoi aceștia, prin dreptatea lor, și-ar scăpa numai viața lor, zice Domnul Dumnezeu”. La fel mai departe, 19, 20, cap. 14 din cartea „Iezechiel”.

Nu putem trece către următorul pas al expunerii – prima fază a experimentului Iov – fără să marcăm această diferență de atitudine și de ton în comportamentul și verbul lui Dumnezeu, așa cum apare în povestea pe care tocmai o urmărim și cele din profețiile lui Iezechiel: de la pace la război, de la mulțumire la mânie. Cu alte cuvinte – și Iov din poveste știa acest lucru, altfel n-ar fi fost așa de meticulos în prevenirea oricărui păcat –: *Dumnezeu este bun cu tine și te răsplătește cu o viață îndestulată și îndelungată dacă, și numai dacă, nu te abați de la voința Lui; dacă îți faci împotrivă, înfruntându-L chiar și în sinea ta, Domnul își va întinde brațul asupra ta și te va pierde. Tocmai am formulat ceea ce în limbaj doctrinar se numește **concepția tradițională a răsplătirii și a pedepsei după faptele săvârșite în fața Domnului**, iar în „Cartea lui Iov” constituie fundamentul teoretic al experimentului.*

Să revenim la firul povestirii: „«Da, a răspuns Satana, dar oare degeaba este el cucernic? N-ai împrejmuit Tu oare cu ocrotirea Ta pe el, casa lui și toată moșia câtă o are? Ai binecuvântat lucrul mâinilor lui și geme țara de turmele sale. Dar întindeți numai mâna și apasă-ți degetul pe avutul

lui: *mă pun chezaș că Te va blestema în față!*» Atuncea Dumnezeu i-a spus Satanei: «Bine, îți dau pe mână tot ce are. Dar pe el să-l cruți.» Și a plecat Satana dinaintea Domnului”. Și iată cum Dumnezeu încuviințează experimentul Iov. S-ar putea spune că acest pariu cu Satana, căci prinsoare este între Domnul și Satana, peste capul robului Iov, atestă încrederea lui Dumnezeu în puterea credinței lui Iov; El are curajul să-l lase în puterea Satanei tocmai întrucât este „un om vrednic și cinstit, care se teme de Dumnezeu și se ferește de păcat”.

Încuviințându-l, înseamnă că și Dumnezeu este interesat în rezultatul lui: dacă Iov va fi „dezbrăcat” de tot ce a obținut de la Mine ca răsplată pentru credința sa, își va mai păstra el această credință? Să ne amintim de Iezechiel și, în general, de neîncrederea Dumnezeului din „Vechiul Testament” în comportamentul omului – sursa celor mai multe nemulțumiri divine. Mai întotdeauna nu îndeplinește așteptările creatorului său. Cerul, fulgerele și tunetele, fiarele sălbatice, norii nu îi dau lui Dumnezeu atâta bătaie de cap cât îi provoacă omul.

Dar Iov răspunde încrederii puse în el de Dumnezeu: „*Iov s-a ridicat, și-a sfâșiat veșmântul și și-a retezat părul. Apoi, căzând la pământ, s-a închinat și a spus: «Gol am ieșit din pânțelele maicii mele, / Gol mă voi întoarce în pământ. / Domnul a dat, Domnul a luat, / Fie numele Domnului binecuvântat.» În toată nenorocirea lui, Iov n-a săvârșit nici un păcat și nu a ridicat cuvânt împotriva Domnului!*”.

Urmează evaluarea de către cei doi inițiatori a primei etape a experimentului. Scena este aceeași, la fel și personajele. Povestitorul reproduce întocmai scenariul inițial, dar acum repetarea este semnul aproape invizibil al unei lupte acerbe. Satan nu se grăbește să deschidă discuția; la rândul-i, Dumnezeu pune aceleași întrebări și face aceleași aprecieri. Apoi vine și concluzia: „*Viața lui e și acum fără prihană...*”, adică ce știa Dumnezeu despre Iov s-a dovedit adevărat, însă cu ce preț? O spune Domnul Însuși: „*... în zadar m-ai îndemnat să-l pierd*”. În varianta Creția, zădărnicia îndemnului lui Satan pare să arate mai mult mulțumirea lui Dumnezeu pentru rezultatul experimentului și mai puțin grija lui pentru „pierderile” lui Iov. Biblia – 1968 traduce acest pasaj crucial astfel: „*... și tu m-ai întăritat pe nedrept împotriva lui ca să-l prăpădesc*”. (2,3) Aici, Dumnezeu pare să recunoască o anumită cedare în fața ispitei lui Satan și comiterea unei nedreptăți împotriva lui Iov. Aceste nuanțe sunt importante pentru a putea desluși epilogul, „Sfârșitul poveștii lui Iov”, destul de neclar.

Dar Satana nu se dă bătut. El minimalizează relevanța încercării la care fusese supus Iov: „*Piele pentru piele. Un om se poate lepăda de tot ce are doar să scape cu zile*”. Și îl atrage pe Dumnezeu în ceea ce numim a doua fază a experimentului Iov: „*Dar întindeți numai mâna și apasă-ți degetul pe carnea lui și pe oasele lui: mă pun chezaș că Te va blestema în față*”. Atunci, Dumnezeu i-a spus Satanei: „*Bine, ți-l dau pe mână, însă cruță-i viața*”. Și de această dată Iov rezistă atacului necruțător: „*În toată nenorocirea lui, Iov n-a rostit un cuvânt cu păcat*”. Într-un fel, aici s-ar încheia povestea experimentului zadarnic – pentru inițiatorii cerești – la care a fost supus Iov. Un popas de meditație este binevenit...

Mișcări de gând pe pământ și în cer

Toate personajele povestirii, inclusiv Dumnezeu, gândesc în același fel, adică au ca sistem de referință al mișcării gândurilor aceeași paradigmă: dacă Dumnezeu ridică brațul asupra unui om sau, cum e cazul cu Iov, îi dă lui Satan această putere, cei doi nu acționează direct asupra

pământeanului, ci prin intermediul unor evenimente specifice acestui tărâm: războaie, atacuri de pradă, fulgere etc. Astfel, într-o succesiune pe care numai iuțimea mâniei cerești o poate atinge, Iov primește solii decăderii sale cutremurătoare: au năvălit sabeenii și i-au luat boii și măgărițele și pe slujitori i-au tăiat; abia sfârșise de vorbit primul sol, și a sosit un altul: focul lui Dumnezeu a căzut din ceruri și i-a făcut scrum oile și pe păstorii lor; al treilea îl vestește despre prăpădul făcut de cetele de haldei printre cămile și slujitori; ultimul sol îi dă vestea necruțătoare: un vânt năprasnic a doborât casa unde toți fiii și fiicele sale se aflau la ospăț. Deși numele lui Dumnezeu apare doar într-una din cele patru solii ale dezastrului – „focul lui Dumnezeu”, mai mult o metaforă pentru fulger –, Iov știe că toate sunt urmare a voinței și puterii divine. Altfel n-ar fi spus: „*Domnul a dat, Domnul a luat..*”.

În a doua fază a experimentului, intervenția din ceruri pare mai directă; textul spune: „*Și l-a umplut pe Iov de bube rele din creștet până-n tălpi*”. Acum apare și soția lui Iov, care și ea gândește că numai de la Dumnezeu sunt toate nenorocirile: „*Și-acum tot fără de păcat vrei să rămâi? Blesteamă pe Dumnezeu și mori!*”

Auzindu-i sfatul plin de obidă, Satana s-ar fi putut crede foarte aproape de lecția pe care voia să i-o dea Dumnezeului atât de încrezător în creatura sa de pe pământ. Dar Iov i-a răspuns nevastei lui: „*Vorbești ca o femeie fără minte. Dacă primim binele de la Domnul, nu se cade să primim și răul când ni-l dă?*”.

Și cei trei prieteni care s-au sfătuit să vină împreună la Iov „să-i aducă mângâierea milei lor”, gândesc după același algoritm: prietenul lor a fost lovit de Dumnezeu. Ei aduc însă, spre disperarea lui Iov, un element în plus, picătura care să desăvârșească tragedia eroului: *Dumnezeu l-a lovit ca să-l pedepsească pentru păcatele sale*.

În loc să-i prăbușească și sufletul, asemeni trupului, vorbele acestea declanșează explozia obiectului experimentului ceresc într-o jerbă uriașă de cuvinte la care nici cei trei oameni veniți lângă grămada de cenușă unde stătea Iov care își scărpină pielea cu un ciob, nici Dumnezeu și nici Satana nu se așteptau. Dar „*Vorbirile*” care dau glas analizei pământene a experimentului pus la cale sus, în cer, nu mai au grai de poveste. Ele intră în tiparele de gen ale poemului tragic.

Această trecere peste barierele de gen reprezintă, în planul ideilor, saltul în timp de la gândirea tradițională la meditația actualizată, cu probabilitatea unor interpretări individuale ale creatorului rămas în anonim. Pentru noi, important este să descoperim în poem acele elemente noi pe care le poate aduce un autor evreu din alt timp și cu altă experiență de viață, dar trăind în aceeași credință în Dumnezeul lui Israel. Altfel spus: peste milenii, gândurile lui, respectiv ale personajului exemplar care este Iov, atât pentru Dumnezeu, cât și pentru evrei sau neevrei, se mișcă în același fel, în interiorul aceleiași viziuni, sau încearcă să o depășească din nevoia sfâșietoare, de viață și de moarte, de a-și apăra nevinovăția în fața lui Dumnezeu?

Miezul și coaja textului

În partea a doua a lecturii voi încerca să analizez marginile poveștii și ale poemului care formează împreună „Cartea lui Iov”. Am văzut deja cum legenda veche se deschide, întinerită, printr-un amplu prolog – „*I. Începutul poveștii lui Iov*” –, cum aduce apoi lângă sine, ca o mamă iubitoare, poemul conceput cu mintea genială a unui necunoscut – „*II. Vorbirile*” – și cum, cu o mișcare protectoare, adăpostește acest copil din cuvinte înflorite în mantia liniștitoare a epilogului

Cuprins

Mărturie la titlu.....	5
Notă asupra ediției	7
Prima parte.....	9
I. Experimentul Iov. O lectură profană a „Cărții lui Iov” din Vechiul Testament.....	9
Argument	9
Iov ca obiect al experimentului ceresc	10
Cele două faze ale experimentului Iov.....	11
Mișcări de gând pe pământ și în cer	12
Miezul și coaja textului.....	13
Eroarea care descoperă adevărul	14
Cine știe, câștigă!.....	15
Un Dumnezeu, doi Dumnezei	17
Bunăstarea care ne revoltă.....	18
Mintea de pe urmă	19
Dumnezeul de cuvinte	20
Adevărul despre om și Dumnezeu	21
Știu bine ce spun	23
Prietenii – acuzatori	25
Stare de grație	26
Copilul Domnului.....	27
Sâmburele înțelepciunii.....	28
Profesiune de credință	30
Dumnezeu ca obiect al experimentului Iov	31
Autoritatea conștiinței de sine.....	32
Umanitatea lui Iov	33
Cât mai aproape de Dumnezeu!	34
Adevărul lui Iov și răspunsul Domnului	36
Trimiteri bibliografice	38
II. Minunata istorie a „Cărții lui Iov”	39
1. ÎNAPOI, LA IZVOARE!	39

1.1.	Motive de recurs.....	39
1.2.	Ghid de parcurs	41
2.	IZVORUL SUMERIAN.....	43
2.1.	Laudă contra hrană.....	43
2.2.	Zeul Omului nostru	44
2.3.	Cuvintele mele.....	47
2.4.	Să facem Om.....	50
2.5.	Imaginea de sine a tânărului Iov	53
2.6.	Cuvintele înțelepților îndrăzneți.....	56
2.7.	Cine este Tatăl meu?	58
2.8.	Să stăm și să socotim.....	60
2.9.	Voi deplânge lipsa de Înțelegere.....	62
3.	IZVORUL AKKADIAN.....	63
3.1.	Sinteza culturală sumero-akkadiană.....	63
3.2.	„Dialog despre mizeria umană”	65
3.2.1.	Omenescul din tine.....	66
3.2.2.	Adevăratul om merituos.....	67
3.2.3.	Tablou cu lume și zei	70
3.2.4.	Să stăm și să socotim	72
3.2.5.	Un răspuns neașteptat	73
4.	IZVORUL BABILONIAN	74
4.1.	Epopoea creației lumii.....	74
4.2.	„Povestea unui amărât”	77
4.2.1.	Am fost bârfit în adunare	78
4.2.2.	Timpul hărăzit.....	79
4.2.3.	Nu-mi găsesc dreptate	80
4.2.4.	Omenirea cea redusă	82
4.2.5.	Dar eu știu	84
4.2.6.	Feminitatea care alină.....	87
4.2.7.	Izbăvirea	88
5.	IZVOARELE EVREIEȘTI.....	90
5.1.	Mărturia profetului Iezechiel.....	90
5.2.	Istorie și poveste biblică	93
5.3.	Strămoșii lui Noe.....	96
5.4.	Vedenia cărții	99
5.5.	Dimensiunea biblică a lui Iov.....	102
5.5.1.	Încercarea	102
5.5.2.	Potriviri ale „Vorbirilor” cu „Pentateuhul” mozaic.....	104
5.5.3.	Corespondențe profetice.....	108
5.5.3.1.	În căutarea povestitorului iscusit și a poetului genial	108
5.5.3.2.	De la „Apocalipsa lui Isaia” la poemul lui Iov	110
5.5.3.3.	Este proorocul Al Doilea Isaia poetul căutat?.....	113
5.5.3.4.	Portretul lui Mesia – martor al existenței lui Iov.....	115
5.5.3.5.	„Confesiunile” profetul Ieremia	118
5.5.3.5.1.	Ieremia și Iov – la judecată cu Dumnezeu.....	119
5.5.3.5.2.	Blestemul nașterii lui Ieremia și Iov	122

6. CONCLUZII	126
6.1. Povestea lui Iov	126
6.1.1. Contextul istoric al scrierii ei	126
6.1.2. Nevoia acută de exemplaritate	127
6.1.3. Structura narativă.....	127
6.1.4. Personajele povestirii.....	128
6.1.4.1. Iov.....	128
6.1.4.2. Dumnezeu	128
6.1.4.3. Satana.....	128
6.2. „Vorbirile” – poemul lui Iov	129
6.2.1. O nouă viață	129
6.2.2. La înălțimea stăpânilor vremelnici	129
6.2.3. Structura compozițională	129
6.2.4. Personajele poemului.....	130
6.2.4.1. Iov	130
6.2.4.2. Prietenii lui Iov.....	130
6.2.4.3. Divinitatea.....	130
6.2.4.4. Răscumpărătorul.....	130
6.3. În loc de încheiere	131
Trimiteri bibliografice	131

III. Metamorfoze biblice ale psihologiei urâtului genial

Cazul poetului și profetului Al Doilea Isaia	133
I. Introducere	133
1. Explicație la titlu.....	133
2. Geniu și urât într-un experiment natural	136
3. Urâtul e coaja unui miez cosmic	137
4. Primele întrebări și ipoteze de lucru	138
II. Copilul urât și genial	139
1. Al Doilea Isaia – schiță biografică	139
2. Un caz foarte rar	141
3. Copilul urât – o analiză psihologică	141
3.1. Autoportretul lui Al Doilea Isaia	142
3.2. Amintirile din copilăria profetului.....	143
3.3. Un caz psihologic similar – Jean-Paul Sartre	145
3.3.1. Singur printre adulți.....	145
3.3.2. Era cu puțință să te naști condamnat?	146
3.3.3. Evidența urâteniei mele	147
3.3.4. Copil imaginar, m-am apărat prin imaginație	148
3.3.5. Presimțeam religia, o speram, acesta era remediu	149
3.3.6. Martiriu, salvare, nemurire, totul se destramă.....	150
3.4. Câteva observații de parcurs	151
III. Cântecul Robului lui Iahve	152
1. Confesiunile profetului Al Doilea Isaia	152
2. Dumnezeu alege un profet suprasensibil și fără glas	154
3. Profetul este nemulțumit de răsplata divină.....	156

4. Ziua de lucru a profetului închipuit.....	159
5. Urâtenia fără seamăn a profetului	160
6. Ultimul joc al profetului cu Dumnezeu: urâtenia în schimbul răscumpărării păcatelor	161
IV. Poemul lui Iov	165
1. Iov alias Al Doilea Isaia	165
2. Viziunea cosmică a poetului urât	166
3. Dumnezeu îl ascunde pe Iov de mânia Sa.....	167
4. Metamorfoze din Vechiul și Noul Testament.....	169
5. De la omul curat la dialogul cu Dumnezeu	170
6. Iov alias Al Doilea Isaia e Moise avant la lettre	172
V. Profețiile	176
1. Calea lui Dumnezeu ajunge până la Iisus esenianul.....	176
2. Salvatorul lui Dumnezeu	177
3. Dumnezeu e aproape, căutați-L!.....	178
VI. În loc de încheiere. Un algoritm de gândire a mâniei lui Dumnezeu	179
Trimiteri bibliografice	181
A doua parte	183
IV. Iisus și Proiectul <i>Asaltul Cerului</i>. O lectură profană a <i>Evangheliei după Matei</i> din <i>Noul Testament</i>.....	183
I. Introducere	183
1. Iisus îl urmează pe un profet și poet necunoscut.....	183
2. Logica credinței lui Iisus	184
3. Viața mea pentru un loc în Sfânta Scriptură!	185
II. Dincolo de rama <i>Evangheliei</i>	186
1. Mama sunteți voi!.....	186
2. Iisus, fiul teslarului	187
3. Împuternicirea lui Iisus	188
III. Iisus și esenienii.....	189
1. O ipoteză de luat în seamă	189
2. Cum îl citeau esenienii pe Al Doilea Isaia?	189
3. Gătiți calea Domnului!.....	191
4. Iată Fiul Meu – Iată sluga mea	192
5. Obârșia eseniană a lui Iisus	193
III. Citind împreună cu Iisus Învățătorul dreptății și tradiția de lectură	194
1. Profețiile lui Iezechiel.....	194
a. Fiul Omului – un nume fără chemători	194
2. Profețiile lui Al Doilea Isaia	201
a. Domnul m-a părăsit!.....	201
b. Planul Domnului	202
3. Cartea lui Iov	208
Iisus și Iov.....	208
4. Fiecare profet cu Dumnezeul său.....	209
5. De la fiul lui David la Fiul lui Dumnezeu	211
6. Iisus și Sfânta Scriptură.....	213
V. Proiectul <i>Asaltul cerului</i>	215

1. Caracteristici generale	215
2. Contextul istoric și de credință al apariției Proiectului	216
3. Câteva premise ale Proiectului	218
4. Sarcini de rol în Proiect	219
5. Fructe ale lecturilor lui Iisus	223
a. Formula puterii credinței lui Iisus	223
b. Triada principiilor călăuzitoare	224
I. Cereți și vi se va da	224
II. Căutați și veți afla	225
III. Bateți și vi se va deschide	226
6. Privitor ca la teatru	226
a. O înscenare ca un semn divin	226
b. Scena botezului – un eșec greu de acceptat	227
1. Ce-ați ieșit să vedeți?	227
2. Un citat incorect	228
3. Ioan Botezătorul este îngerul Ilie	229
4. Martorul superficial	230
5. Un scenariu fără succes la public	231
6. Învățămintele pentru testul final	232
7. Puterea și învățătura lui Iisus	233
VI. Iisus în embrionul morții	235
1. Criza Proiectului și sacrificiul de Sine al lui Iisus	235
2. O veste ca o amăgire	236
3. Semnele morții și ale învierii lui Iisus	237
4. Apostolii și Iisus nu cred în înviere?	239
5. Iisus a murit de curând	240
6. Visul lui Iisus devine coșmar	241
7. Întrebarea fatală	243
8. Pendulul lui Pilat	243
9. Iisus în matca primordială	244
10. De ce Dumnezeu L-a părăsit pe Iisus?	245
VII. A doua naștere a lui Iisus	246
1. Proiectul trece din Evanghelie în Faptele apostolilor	246
2. De ce Mă prigonești?	247
VIII. Încheiere	248
Trimiteri bibliografice	249

V. Iisus, Pavel și Al Doilea Isaia sau Nașterea creștinismului.

O lectură profană a Noului Testament	251
I. Iisus și îngerii Săi	251
1.1. Punct și de la capăt	251
2. Impulsul originar	252
3. Lectura de împlinire	253
4. Firul înviat al vieții lui Iisus	255
5. Sindromul post-Înviere	256
5.1. Deznădejdea credinței înșelate	256

5.2. Nevoia căldurii umane.....	257
5.3. Schimbarea imaginii de Sine.....	257
6. Apariția îngerilor.....	259
7. Precizări terminologice	261
8. Îngerii lui Iisus.....	261
9. Mărturia ucenicilor versus mărturia îngerilor lui Iisus.....	263
10. Învierea și Înălțarea la cer.....	264
11. Iisus după Înălțare.....	266
12. Scene cu îngerii lui Iisus.....	266
12.1. Îngerul eliberează apostolii.....	266
12.2. Petru este eliberat de un înger.....	267
12.3. Îngerul, diaconul Filip și famenul etiopian	268
II. Nașterea creștinismului.....	270
13. Ordinea cronologică a mărturiilor despre Saul	270
14. Iisus i S-a arătat lui Saul după Înălțare	271
15. Miezul uman al întâlnirii lui Saul cu Iisus	274
16. Saul îi atacă turma lui Iisus.....	276
17. Iisus îl alege pe Saul.....	277
18. Un scenariu plauzibil.....	278
19. Argumentul delegării autorității	279
20. O întâlnire explozivă.....	281
21. Dialogul Iisus – Saul.....	282
22. Pavel trăiește frica de Iisus ca frică de Dumnezeu	283
23. Învierea lui Iisus și folosul lui Pavel.....	286
24. Grijă lui Iisus pentru Saul.....	287
25. Iisus schimbă strategia Proiectului Asaltul cerului.....	289
26. Proiectul Asaltul cerului și Poruncile lui Iisus.....	291
27. Imaginea de Sine a lui Iisus și imaginea propovăduită de Pavel	292
28. Gândirea lui Pavel și opera lui Al Doilea Isaia	294
III. Epilog	295
Trimiteri bibliografice	297

VI. Iisus esenianul și mama Lui, Maria. O analiză de psihologie individuală

I. Începutul neluat în seamă al lui Iisus esenianul	299
1. La vârsta de 10-12 ani, Iisus pleacă de acasă la secta de la Qumran	299
2. Notații fugitive în căutarea gândului statornic.....	301
2.1. Cum a acceptat micul Iisus... ..	301
2.2. Unchiul Ioșua își iubește nepotul... ..	301
II. De ce ne poate ajuta psihologia individuală în cazul Iisus și mama Lui?	302
1. Iisus e un copil universal.....	302
2. Martorii, mărturisitorii și autorii esenieni ai Evangheliilor.....	303
2.1. Cei patru evangheliști ascund identitatea eseniană a lui Iisus	305
2.2. Medicul Luca esenianul ne-a indus în eroare cu Drumul Damascului!	305
3. Notații fugitive în căutarea gândului statornic	308
3.1. Saul sau geniul managerial al lui Iisus.....	308
3.2. Soluția alternativă la algoritmul esenian.....	308

III. Cum ne poate ajuta psihologia individuală în cazul Iisus și mama Lui?	308
1. Iisus și frații Săi.....	308
2. Iisus a fost, câțiva ani, mezinul familiei	310
3. Ce fel de mezin a fost Iisus?	311
4. Crucifixul și starea fizică a lui Iisus	313
4.1. Cum s-a ajuns la configurarea crucifixului?.....	313
4.2. Care era constituția fizică a lui Iisus?.....	313
5. Notații fugitive în căutarea gândului statornic.....	314
5.1. Iisus a avut permanent teamă.....	314
5.2. Atunci când, pentru propovăduirea <i>Evangheliei</i>	315
6. Iisus avea un temperament coleric.....	315
7. Natura ambițioasă a psihologiei lui Iisus esenianul.....	318
8. Membrii familiei mezinului Iisus	319
9. Geneza și evoluția psihologică a manifestărilor de ostilitate ale lui Iisus esenianul față de mama, frații Săi mai mari și comunitatea din Nazaret.....	320
10. Iisus se desparte, pentru multă vreme, de familia și patria Lui.....	323
IV. Copilul Iisus ajunge la secta de la Qumran din pustiuul Iudeii	324
1. Un om providențial întemeiază o comunitate care-L va întâmpina pe Dumnezeu.....	324
2. Vocabularul comunitar esenian al autoaprecierii de sine superlative și exclusiviste.....	326
3. Vestirile divine și împlinirea scopului de superioritate religioasă al esenienilor	327
4. Educația de tip esenian e veriga lipsă din biografia lui Iisus	330
5. Notații fugitive în căutarea gândului statornic	331
5.1. Pentru fiecare membru al comunității.....	331
5.2. Iisus a avut o mare libertate de gândire... ..	331
5.3. A urmărit Iisus esenianul un scop personal.....	332
V. Iisus esenianul și mama Lui, Maria.....	333
1. Frații mai mari ai lui Iisus Îi ies în cale la Capernaum	333
2. Maria a luat, din nou, o decizie radicală în privința Fiului ei, Iisus	334
3. <i>Și-a ieșit din fire!</i> – spune Maria oamenilor din jurul Fiului ei.....	334
4. Iisus esenianul Își reneagă familia biologică, înlocuind-o cu familia Lui spirituală.....	335
5. Notații fugitive în căutarea gândului statornic.....	336
5.1. Mama lui Iisus era... ..	336
5.2. Afirmatie crucială: nici chiar mama... ..	336
5.3. O întrebare îmi revine obsesiv... ..	336
5.4. De ce frații Lui.....	337
6. Conflictul dintre ideile lui Iisus și bunul-simț matern ajunge la apogeu	337
7. Maria a vrut să evite rușinea prezenței Fiului ei la Nazaret.....	338
VI. Iisus esenianul trece, ca o furtună, prin Nazaretul natal... ..	339
1. Pregătirea incursiunii de răzbunare a umilințelor copilăriei	339
2. Iisus esenianul este primit în sinagogă	339
3. Iisus esenianul citește din profețiile lui Isaia.....	340
4. Iisus esenianul ține o Predică ciudată.....	341
5. O afirmație acuzatoare a lui Iisus esenianul.....	341
6. Notații fugitive în căutarea gândului statornic.....	342
6.1. <i>Fiul lui Dumnezeu</i> era o poziție disponibilă... ..	342
6.2. În sinagogă, nu se aude niciun glas... ..	343
6.3. Iisus esenianul ajunge într-o situație imposibilă.....	343

6.4. Problema fundamentală a lui Iisus era.....	344
7. De ce Iisus esenianul se declară prooroc și nu Fiul lui Dumnezeu?.....	344
VII. Scene cu Iisus esenianul și femeile întâlnite pe calea propovăduirii Evangheliei.....	345
1. O femeie, emoționată de prezența Lui, varsă mirul peste Iisus	345
2. Scenă de adorație senzuală cu Iisus și o femeie păcătoasă.....	346
3. De la Marta la mama lui Iisus esenianul.....	347
4. Eu, Iisus, sunt singurul centru de interes din Univers!.....	348
5. Notații fugitive în căutarea gândului statornic.....	349
5.1. La intrarea în Ierusalim, mama Lui... ..	349
VIII. Strategia Învățătorului Iisus esenianul pentru impunerea statutului Său de Fiu al lui Dumnezeu	349
1. Iisus esenianul e un altfel de Învățător	349
2. Cele trei forme de învățătură practicate de Iisus esenianul	350
3. Rostul pildelor și scopul de superioritate supraumană al lui Iisus esenianul.....	351
4. Logica particulară și inocența copilăriei sau calea lui Iisus esenianul către credința absolută.....	353
4.1. Cum să o primești ca să poți fi primit în Împărăția lui Dumnezeu?.....	353
4.2. Iisus esenianul e Tatăl Spiritual al apostolilor	354
4.3. Pentru Iisus esenianul, Fiul lui Dumnezeu, individul uman nu are valoare afectivă.....	354
5. Învățătura Sa tămăduitoare dovedea tuturor natura divină a lui Iisus esenianul.....	355
IX. Iisus esenianul transformă Galileea și Ierusalimul în scena unor reprezentatii teatrale epocale.....	356
1. Iisus esenianul – Fiul lui Dumnezeu – e mezinul care concurează.....	356
2. Strategii de promovare a lui Iisus esenianul ca Fiu al lui Dumnezeu	358
2.1. Sceneta <i>Botezul Domnului în apa Iordanului</i>	359
2.2. Scenele teatrale cu demoni.....	359
2.3. Procedeele de manipulare psihologică. <i>Tentația fructului oprit</i>	360
2.4. Tabloul teatral <i>Schimbarea la față a lui Iisus esenianul</i>	361
2.5. Marele spectacol teatral. <i>Intrarea lui Iisus esenianul – Domnul în Ierusalim</i>	363
3. Iisus esenianul, Fiul lui Dumnezeu, nu ar fi existat fără familia lui spirituală.....	363
X. Sfârșitul neluat în seamă al lui Iisus esenianul	364
Trimiteri bibliografice	365

A treia parte 367

VII. Cum am înțeles Biblia și pe Dumnezeul ei. Exerciții de lectură..... 367

I. Argumente pentru o nouă abordare a Bibliei	367
1. Către o imagine unitară a creației biblice evreiești.....	367
2. Un detectiv literar cu experiență în cercetarea domeniului biblic	368
3. Listă – inventar a rezultatelor din cercetările anterioare.....	368
4. Ordinea canonică versus ordinea cronologică a cărților biblice.....	369
5. Anacronismul ca metodologie asumată a scrierii Bibliei.....	370
6. Ordinea temeiului și ordinea conceperii textelor biblice	371
7. Marea problemă și problema fundamentală ale lui Dumnezeu.....	372
II. Exerciții de lectură	373
Notă explicativă.....	372
A. Profetii	374
1. Principiul <i>Omul dinaintea omului devine Omul dinaintea lui Dumnezeu</i>	374

2. Ipoteze de lucru și opțiuni strategice ale investigației textelor profetice.....	375
3. Detectivul literar și discursul profetic.....	376
4. Rugă pentru Întâiul Profet, profeții mari și mici și scribul Ezdra.....	376
Exercițiul de lectură nr. I AMOS	376
<i>Primul popas. Dumnezeu profetilor</i>	383
Exercițiul de lectură nr. II OSEA – I.....	384
<i>Al doilea popas. În căutarea Primului Profet al vechilor evrei</i>	390
Exercițiul de lectură nr. III OSEA – II.....	392
<i>Al treilea popas. Prima ivire a lui Dumnezeu în auzul și privirea neamului evreiesc.....</i>	394
Exercițiul de lectură nr. IV OSEA – III.....	395
<i>Al patrulea popas. Către psihologia profetilor</i>	397
Exercițiul de lectură nr. V MIHEIA/MICA – I.....	398
<i>Al cincilea popas. Confesiunea lui Dumnezeu.....</i>	400
Exercițiul de lectură nr. VI MIHEIA/MICA – II.....	401
<i>Al șaselea popas. Dumnezeu și profetul său</i>	401
Exercițiul de lectură nr. VII ISAIA – I.....	403
<i>Al șaptelea popas. Cum s-a constituit șirul de profeți?</i>	405
Exercițiul de lectură nr. VIII ISAIA II	406
<i>Al optulea popas. Cicluri ale creației biblice</i>	408
Exercițiul de lectură nr. IX ISAIA III	410
<i>Al nouălea popas. Plângere pentru profetul și poetul Al Doilea Isaia</i>	413
Exercițiul de lectură nr. X IEREMIA I.....	415
<i>Al zecelea popas. Cuvântul lui Dumnezeu este cuvântul profetului</i>	429
Exercițiul de lectură nr. XI IEREMIA – II.....	419
<i>Al unsprezecelea popas. Dumnezeu de cuvinte, Dumnezeu interior și exterior</i>	421
Exercițiul de lectură nr. XII IEREMIA – III.....	423
<i>Al doisprezecelea popas. Încercări de concepere a primului contact profet – Dumnezeu</i>	425
Exercițiul de lectură nr. XIII IEZECHIEL	426
<i>Al treisprezecelea popas. Concluzii la profeți</i>	429
B. Ezra/Ezdra	431
1. Adăugiri la articolul biografic	431
2. De la Proiectul Primului Profet la Proiectul scribului Ezdra	432
3. Laudă Cuvântului scris al lui Dumnezeu	433
Exercițiul de lectură nr. XIV EZDRA – I	434
<i>Al paisprezecelea popas. Autoritatea religioasă a reformatorului Ezdra era absolută</i> ..	437
Exercițiul de lectură nr. XV EZDRA – II	438
<i>Al cincisprezecelea popas. Paradigma Ezdra</i>	444
Exercițiul nr. XVI NEEMIA – I	445
<i>Al șaisprezecelea popas. Ezdra și Neemia.....</i>	446
Exercițiul nr. XVII NEEMIA – II	447
<i>Al șaptesprezecelea popas. Ezdra – evreul curat și puternic</i>	451
III. Ultimul popas.....	453
1. Sedimentul de credință care nu se lasă convertit	453
2. Concepte și obiective fundamentale pentru înțelegerea Bibliei și a Dumnezeului ei ..	454
3. Paradigmele credinței iudaice și Marea Problemă a lui Dumnezeu.....	455
Trimiteri bibliografice	455
Bibliografie generală	457